

Školitelský posudek bakalářské práce Anety Pavlíčkové

Režijní tvorba Franka Castorfa

Politično v současných Castorfových inscenacích v divadle Volksbühne am Rosa-Luxemburg-Platz

PhDr. Zuzana Augustová, Ph.D.

Aneta Pavlíčková zpracovala ve své bakalářské práci nesmírně obtížné téma, jakým je charakteristika postmoderní režijní poetiky současného německého režiséra Franka Castorfa, a to především s přihlédnutím k politickým konotacím jeho tvorby.

Hned v úvodu předesílám, že toto téma, jen stěží zpracovatelné tradičními teatrologickými a divadelně-kritickými prostředky a postupy, velmi zdárně a vhodně metodologicky uchopila a vytvořila tím v našem odborném uvažování dokonce v nejpozitivnějším slova smyslu jakýsi precedens, jak analyticky a kriticky ke Castorfovu dílu a jeho poetice a tematice přistupovat. Při přípravě a psaní práce měla Pavlíčková díky svému studiu na divadelní vědě FU Berlin přístup k pramenům a materiálům Castorfovy domovské scény a hlavně možnost opakovaného zhlédnutí inscenací, na kterých především Castorfův režijní přístup dokládá. Stěžejním pozitivem její práce ovšem je, že se při svých analýzách a závěrech nechala inspirovat vhodnou sekundární literaturou, která vytyčuje do značné míry nové cesty v uvažování o současném divadle a tím i nové možnosti teatrologie jako takové. Ke změně teatrologického paradigmatu sice dochází již minimálně od 90. let 20. století: viz i Pavlíčkovou hojně citovaná kniha H.-T. Lehmana o postdramatickém divadle, ale i další Lehmannovy texty. V české teatrologii a kritice však doposud tento „obrat“ v teatrologickém a divadelně-kritickém uvažování plně nezdomácněl, byť se na zmíněné proměně paradigmatu podílela od 90. let i česká divadelní teorie (viz studie J. Etlíka nebo L. Jungmanové a odborná diskuse, kterou jejich práce v českém akademickém prostředí vyvolaly).

Pavlíčková ovšem nepracuje pouze s literaturou, která je i u nás notoricky známá, ale pečlivě si vybírá ze studií a knih např. přední německé teatroložky E. Fischer-Lichte a dalších, především německých teatrologů, kteří se věnují buď problematice současného postdramatického politického divadla, nebo přímo Castorfově tvorbě. Přitom na Castorfově montážní práci s textem a dalšími jevištními prostředky a na jeho hře s diváckým očekáváním sleduje Pavlíčková významný posun, který nastal v současném německém politickém a společensko-kritickém divadle.

Autorka sleduje a zobecňuje způsoby, jakými Castorf nejen záměrně narušuje stereotypy diváckého vnímání, ale také postupy, kterými režisér až brutálně přepíná a

atakuje divácké smysly a zpochybňuje primární schopnost představení vnímat a sledovat jeho průběh. Pavlíčková také definuje metody, jakými si Castorf pohrává s tradiční diváckou snahou luštit znakové významy jednotlivých jevištních prvků a herecké akce, aby z nich bylo posléze možné vyčíst „smysl“ veškerého jevištního dění. Pavlíčková zároveň plasticky představuje to, jak Castorf právě skrze toto intenzivní narušení a negaci obvyklých konvencí ve vnímání evropského dramaturgického divadla nastoluje „jinou“ rovinu vnímání „jiného“ smyslu jevištního díla, smyslu, který vzniká v časoprostoru představení psychofyzickou, nikoli ovšem pouze rozumovou, spoluprací jeviště a hlediště. Podstatné pro téma bakalářské práce je, že Pavlíčková přesně definuje tvůrčí proces, kterým se Castorfovi daří právě skrze „jiný“ způsob diváckého vnímání ustanovit také nový druh politického a společenskokritického divadla, vytvořit v inscenacích politickou dimenzi zcela jiného druhu, než na jakou jsme byli zvyklí např. u divadla brechtovského a piscatorovského, či v dílech poválečných německy píšících dramatiků F. Dürrenmatta, M. Frische, R. Kipphardta, P. Weise, apod. V tom, jak Pavlíčková konkrétně přibližuje tento nový typ politického divadla, jak představuje jeho postupy, prostředky a metody, i v tom, jak své poznatky o tomto typu postdramatického politického divadla zobecňuje, spatřuji hlavní přínos práce.

Nechci zde dále opakovat to, co říká sama autorka ve své práci, např. o Castrofově nakládání s hereckým sémiotickým a fenomenálním tělem, o jeho zapojování mediální techniky a reality médií do inscenací, atd.

Práci Anety Pavlíčkové považuji za velmi zdařilou především v tom, že uchopila téma, které je už samo o sobě pro bakalářskou práci takřka neúměrně náročné, vhodnými teatrologickými prostředky a tím se jí zároveň podařilo definovat novátorsky tvorbu jednoho z nejvýraznějších současných divadelních režisérů. Práce by dle mého názoru naplila potenciálně i kritéria kladená na práci magisterskou.

Plně ji doporučuji k obhajobě a navrhuji známku výborně.

V Praze dne 29.1.2014

PhDr. Zuzana Augustová, Ph.D.